

Σενάριο κατάρτισης VR: Εφαρμογή της απόσβεσης (Extinction) για συμπεριφορές που αναζητούν προσοχή (Σενάριο στο σπίτι)

- **Διάρκεια:** 10 λεπτά περίπου
- **Σκηνικό:** Σαλόνι/Περιοχή παιχνιδιού
- **Δεξιότητα-στόχος:** Εφαρμογή της διαδικασίας απόσβεσης για συμπεριφορές που αναζητούν την προσοχή

Προφίλ παιδιού: **Marcus**

Ηλικία: 5 ετών

Διάγνωση: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (διαγνώστηκε σε ηλικία 2 ετών)

Επίπεδο γλώσσας: Μιλάει με φράσεις 2-3 λέξεων, μπορεί να ακολουθήσει απλές οδηγίες

Τρέχουσες δεξιότητες:

- Μπορεί να αναγνωρίσει βασικά χρώματα και σχήματα
- Αρχίζει να μαθαίνει γράμματα και αριθμούς
- Μπορεί να ζητάει τα αγαπημένα του αντικείμενα χρησιμοποιώντας φράσεις όπως «θέλω μπισκότο».
- Ανεξάρτητος με βασικές διαδικασίες αυτοεξυπηρέτησης
- Μπορεί να περιμένει για λίγα λεπτά για τα αγαπημένα του αντικείμενα ή την προσοχή

Προκλητικές συμπεριφορές:

- Συχνά φωνάζει δυνατά κατά τη διάρκεια δομημένων δραστηριοτήτων
- Πετάει παιχνίδια όταν δεν λαμβάνει άμεση προσοχή
- Χτυπάει επανειλημμένα το τραπέζι για να τραβήξει την προσοχή

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

This work is licensed under CC BY-NC-SA 4.0.

2023-1-DK01-KA220-HED-000153480

Ενισχυτές:

iPad

Παιχνίδι με φούσκες

Μουσικά παιχνίδια

Σωματικές δραστηριότητες (άλματα, περιστροφές)

Χαρακτήρες σεναρίου:

- **Εκπαιδευτής/Προπονητής/Παιδί:** BCBA/Marcus, 5 ετών με αυτισμό
- **Δάσκαλος:** K. Riviera εκπαιδευόμενος RBT

Σκηνή 1: Εισαγωγή και σύντομη ενημέρωση (2 λεπτά)

[Σκηνικό: Καθιστικό της οικογένειας με υλικό θεραπείας]

Εκπαιδευτής: «Σήμερα θα εξασκηθούμε στην εφαρμογή της απόσβεσης (extinction) για τη συμπεριφορά του Marcus που αναζητά την προσοχή, συγκεκριμένα για το ότι χτυπάει το τραπέζι την ώρα της εργασίας του. Οι γονείς του αναφέρουν ότι αυτή η συμπεριφορά αυξάνεται κατά τη διάρκεια των ακαδημαϊκών εργασιών και η λειτουργική μας αξιολόγηση επιβεβαιώνει ότι η συμπεριφορά αυτή έχει ως στόχο τη διατήρηση της προσοχής.»

Δάσκαλος: «Έχω εξετάσει τον φάκελό του. Παρατήρησα ότι οι γονείς του συνήθως απαντούν με «ήσυχα χέρια» όταν χτυπάει. Θα πρέπει να κάνουμε το ίδιο;»

Εκπαιδευτής: «Στην ουσία, έτσι δίνουμε προσοχή. Ας δουλέψουμε πάνω στην απόσβεση, φροντίζοντας παράλληλα να διατηρήσουμε την συμμετοχή του στις δραστηριότητες. Θα διδάξουμε επίσης τους κατάλληλους τρόπους για να ζητάει προσοχή».

Σκηνή 2: (2 λεπτά)

[Ο Marcus και ο Δάσκαλος κάθονται στο παιδικό τραπέζι όπου εργάζονται σε άσκηση αντιστοίχισης]

Δάσκαλος: «Marcus, ας ταιριάξουμε τα χρώματα». [Τοποθετεί τις κάρτες χρωμάτων στο τραπέζι] [Ο δάσκαλος στη συνέχεια ενεργεί σαν να τον διέκοψε μια ερώτηση από τον γονέα (τον γονέα μπορεί να τον υποδυθεί κάποιος άλλος παίκτης ή να τον «φανταστεί» ο δάσκαλος/NPC.)

Marcus: [Αρχίζει να χτυπάει ρυθμικά το τραπέζι, κοιτάζοντας τον δάσκαλο].

Δάσκαλος: [Αρχίζει να λέει «ήσυχα χέρια»]

Εκπαιδευτής: [Παύση προσομοίωσης] «Θυμηθείτε, ακόμη και το να λέτε “ήσυχα χέρια” είναι προσοχή. Ας συνεχίσουμε τη δραστηριότητα σαν να μη συμβαίνει το χτύπημα. Να είστε έτοιμοι να ενισχύσετε αμέσως την κατάλληλη συμπεριφορά».

Σκηνή 3α: Πρακτική εφαρμογή (3 λεπτά)

Δάσκαλος: «Ωρα να ταιριάξουμε τα χρώματα!» [Με ενθουσιασμό] [Ο δάσκαλος στη συνέχεια ενεργεί σαν να τον διέκοψε μια ερώτηση του γονέα (ο γονέας μπορεί να υποδυθεί άλλος παίκτης ή να «φανταστεί» τον δάσκαλο/NPC).

Marcus: [Χτυπάει το τραπέζι ενώ κοιτάζει τον δάσκαλο]

Δάσκαλος: [Διατηρεί την προσοχή του στον γονέα, δεν δίνει σημασία στο χτύπημα]

Marcus: [Χτυπάει πιο δυνατά, σπρώχνει τις κάρτες μακριά]

Δάσκαλος: [Συνεχίζει να μιλάει στον γονέα, αλλά κοιτάζει προς το παιδί και κάνει οπτική επαφή]

Marcus: [Σταματά το χτύπημα και χαμογελά στον δάσκαλο.]

Εκπαιδευτής: «Μπορεί να μην το κατάλαβες, αλλά μόλις έδωσες στον Marcus την προσοχή σου και αυτό μπορεί να ενισχύσει τη συμπεριφορά στο μέλλον. Ας το ξαναδοκιμάσουμε».

Σκηνή 3β: Πρακτική εφαρμογή (3 λεπτά)

Δάσκαλος: «Ωρα να ταιριάξουμε τα χρώματα!» [Με ενθουσιασμό] [Ο δάσκαλος στη συνέχεια ενεργεί σαν να τον διέκοψε μια ερώτηση του γονέα (ο γονέας μπορεί να υποδυθεί άλλος παίκτης ή να «φανταστεί» τον δάσκαλο/NPC).

Marcus: [Χτυπάει το τραπέζι ενώ κοιτάζει τον δάσκαλο]

Δάσκαλος: [Διατηρεί την προσοχή του στον γονέα, δεν δίνει σημασία στο χτύπημα]

Marcus: [Χτυπάει πιο δυνατά, σπρώχνει τις κάρτες μακριά]

Δάσκαλος: [Συνεχίζει να μιλάει στον γονέα, δεν έχει οπτική επαφή με το παιδί]

Marcus: [Μετά από σύντομη παύση στη συμπεριφορά του χτυπήματος, αγγίζει το χέρι του δασκάλου - ο σωστός τρόπος να ζητήσει την προσοχή, όπως μάθανε]

Δάσκαλος: [Αμέσως απαντά] «Ναι, Marcus, θέλεις κόκκινο ή μπλε πρώτα;»

Εκπαιδευτής: «Τέλεια! Αγνόησες το χτύπημα αλλά ανταποκρίθηκες αμέσως σε ένα πιο κατάλληλο τρόπο επικοινωνίας.

Σκηνή 4α: Εξάσκηση σε καταστάσεις κλιμάκωσης (2 λεπτά)

Δάσκαλος: «Ας βρούμε το πράσινο!» [Τότε χτυπάει το τηλέφωνο του δασκάλου και το σηκώνει, απομακρύνοντας την προσοχή του από τον Marcus.]

Marcus: [Αρχίζει να χτυπάει πολύ δυνατά, μετά σηκώνεται]

Δάσκαλος: [Συνεχίζει στο τηλεφώνημα, χωρίς οπτική επαφή ή να στραφεί σωματικά προς τον Marcus]

Marcus: [Κλιμακώνεται σε πέταγμα καρτών.]

Δάσκαλος: «Ναι, Μάρκουσ, μην πετάς τις κάρτες, πήγαινε σε παρακαλώ να τις μαζέψεις».

Marcus: [Αρχίζει να χαμογελάει.]

Εκπαιδευτής: «Παρόλο που είναι λογικό να βάλεις τον Μάρκου να μαζέψει τις κάρτες, ουσιαστικά έδωσες προσοχή στη συμπεριφορά του, γεγονός που ενδέχεται να την κάνει να συμβαίνει πιο συχνά στο μέλλον. Θα ήταν καλύτερη επιλογή να περιμένεις τον Marcus να ηρεμήσει για λίγα δευτερόλεπτα και να ζητήσει την προσοχή σου με έναν πιο κατάλληλο τρόπο, πριν ανταποκριθείς στη συμπεριφορά του».

Σκηνή 4β: Εξάσκηση σε καταστάσεις κλιμάκωσης (2 λεπτά)

Δάσκαλος: «Ας βρούμε το πράσινο!» [Τότε χτυπάει το τηλέφωνο του δασκάλου και το σηκώνει, απομακρύνοντας την προσοχή του από τον Marcus.]

Marcus: [Αρχίζει να χτυπάει πολύ δυνατά, μετά σηκώνεται]

Δάσκαλος: [Συνεχίζει στο τηλεφώνημα, χωρίς οπτική επαφή ή να στραφεί σωματικά προς τον Marcus]

Marcus: [Κλιμακώνεται σε πέταγμα καρτών, στη συνέχεια, αφού δεν υπάρχει απάντηση από τον δάσκαλο, σταματά την ανάρμοστη συμπεριφορά για λίγα δευτερόλεπτα, στη συνέχεια αγγίζει απαλά το χέρι του δασκάλου]

Δάσκαλος: «Ναι, Marcus, μπορώ να σε βοηθήσω σε ένα λεπτό. Πρέπει πρώτα να τελειώσω αυτό το τηλεφώνημα. Σε παρακαλώ, πήγαινε να μαζέψεις τις κάρτες όσο θα με περιμένεις».

Σκηνή 5: Απολογισμός (1 λεπτό)

Εκπαιδευτής: «Εξαιρετική δουλειά. Πρόσεξε πώς κλιμακώθηκε για λίγο η συμπεριφορά του Marcus - αυτή είναι η έκρηξη απόσβεσης (extinction burst) που συζητήσαμε. Διατήρησες τη συνέπεια και ενίσχυσες την κατάλληλη συμπεριφορά».

Δάσκαλος: «Βλέπω τη διαφορά από τις συνήθειες συνεδρίες του. Μήπως θα πρέπει να τον διδάξουμε να ζητάει και προφορικά την προσοχή;»

Εκπαιδευτής: «Ναι, αυτό είναι το επόμενο βήμα μας. Έτσι, άλλα πράγματα που μπορείς να θυμάσαι, επίσης, είναι ότι μπορείς να έχεις μια πιο επιτυχημένη συνεδρία με τον Marcus εάν χρησιμοποιήσεις προληπτικές στρατηγικές, όπως: να του υπενθυμίζεις πώς μπορεί να ζητήσει την προσοχή σου πριν ξεκινήσεις, να κρατάς μια οπτική υπενθύμιση, για το πώς μπορεί να ζητήσει την προσοχή σου, και να βεβαιώνεται ότι έχει πάρει αρκετή προσοχή πριν χρειαστεί να κάνει κάτι, όπως να αλληλεπιδράσεις με τους γονείς του, να δεχτείς ένα τηλεφώνημα ή να προετοιμάσεις υλικό.»

Σκηνή 6: Γενίκευση (2 λεπτά)

Εκπαιδευτής: «Τώρα θα εξασκηθείς πιο ανεξάρτητα. Εγώ θα ενεργώ μόνο ως παιδί και θα αλλάζεις τις δικές σου ενέργειες με βάση τις αντιδράσεις του παιδιού και όχι τη δική μου καθοδήγηση. Θυμήσου να σταματήσεις να δίνεις την προσοχή του παιδιού κάποια στιγμή, για να δημιουργήσεις τις ευκαιρίες για εξάσκηση».

Σημεία Μάθησης

1. Διατηρήστε τον έλεγχο της διδασκαλίας αγνοώντας τη συμπεριφορά που αναζητά την προσοχή
2. Συνεχίστε την δραστηριότητα κατά τη διάρκεια της απόσβεσης
3. Άμεση φυσική ενίσχυση της κατάλληλης συμπεριφοράς
4. Ετοιμαστείτε για την έκρηξη απόσβεσης (extinction burst)
5. Διατηρήστε ουδέτερη στάση κατά τη διάρκεια της προκλητικής συμπεριφοράς

Κριτήρια επιτυχίας

- Ο δάσκαλος διατηρεί την δραστηριότητα κατά τη διάρκεια της προκλητικής συμπεριφοράς
- Ο δάσκαλος αγνοεί εντελώς την προκλητική συμπεριφορά
- Ο δάσκαλος ανταποκρίνεται αμέσως στις κατάλληλες συμπεριφορές
- Ο δάσκαλος διατηρεί θετική αλλά ουδέτερη στάση
- Ο δάσκαλος συλλέγει δεδομένα σχετικά με τη συχνότητα της προκλητικής συμπεριφοράς